

SỰ KIỆN VÀ HÀNH ĐỘNG TRONG TIỂU THUYẾT PHIÊU LƯU CỦA MARK TWAIN

Th.S. Nguyễn Kim Thành

Sự kiện và hành động là nền tảng cơ bản tạo nên cốt truyện, là nhân tố quan trọng của tác phẩm tự sự nói chung và tiểu thuyết nói riêng. M.H. Abrams khẳng định: “Cốt truyện trong kịch hay trong tác phẩm tự sự được cấu thành từ chuỗi các sự kiện và hành động, những cái được sắp xếp theo thứ tự nhằm mục đích yêu cầu nghệ thuật và tư tưởng”⁽¹⁾.

Pospelov cho rằng hành động là “sự thể hiện cảm xúc, ý nghĩa, ý định của con người vào các hoạt động, vận động, các lời nói được phát ra, vào cử chỉ nét mặt”⁽²⁾.

Sự kiện và hành động có một mối liên hệ mật thiết. Cùng là nhân tố cơ bản của cốt truyện, sự kiện và hành động luôn gắn liền nhau trong mối quan hệ hai chiều: trong sự kiện bao gồm hành động nhân vật và nhân vật hành động tạo nên quá trình phát triển sự kiện. Khi sự kiện xảy ra, nó sẽ đặt nhân vật vào trong một tình huống cụ thể buộc nhân vật phải hành động hay bộc lộ tư tưởng tình cảm, sự kiện ít nhiều sẽ tác động đến tính cách và hành động của nhân vật. Nhân vật hành động tạo nên xung đột và giải quyết xung đột sẽ làm nên quá trình diễn biến sự kiện.

Mặc dù có mối quan hệ như vậy song sự kiện và hành động vẫn là hai khái niệm riêng biệt của văn học. Chúng tôi phân biệt sự kiện và hành động theo cách hiểu cơ bản: sự kiện là những sự việc, biến cố xảy ra trong

quá trình phát triển của cốt truyện, còn hành động là những hành động (ngôn ngữ và phi ngôn ngữ) của nhân vật trong sự kiện ấy nhằm biểu đạt một mục đích nhất định.

Tiểu thuyết phiêu lưu là loại hình thiên về sự kiện và hành động “phiêu lưu không thể tách rời sự kiện...”⁽³⁾, sự kiện và hành động chiếm một vị trí đặc biệt trong thể loại này. Để tạo nên sự lôi cuốn, hấp dẫn độc giả thì sự kiện ly kỳ và hành động phiêu lưu mạo hiểm chính là nhân tố hàng đầu và tất yếu.

1. Sự kiện ly kỳ hấp dẫn

a) Đôn nén sự kiện

J.O.Y. Gasset - nhà văn, nhà phê bình văn học người Tây Ban Nha - khi bày tỏ quan điểm của mình về độ đậm đặc, sức căng của sự kiện trong tiểu thuyết phiêu lưu đã nhận xét: “Độ đậm đặc có được không phải bằng cách xâu chuỗi các biến cố này và các biến cố khác, mà bằng cách kéo căng từng sự kiện riêng rẽ ra nhờ vào sự mô tả chi tiết cặn kẽ các thành tố nhỏ nhất của nó”⁽⁴⁾.

Tính chất sự kiện bị chi phối bởi hành động của nhân vật. Nhân vật phiêu lưu trong truyện của Mark Twain với bản tính hiếu kỳ, sôi động luôn di động không ngừng để tìm kiếm những cuộc viễn hành. Cùng với bước chân phiêu lưu của nhân vật, tính chất của sự kiện ngày càng dồn dập đậm đặc.

Sự kiện phiêu lưu đầu tiên của *Tom Sawyer* là “phiêu lưu ngoài nghĩa địa”, khi Tom và Huck tình cờ chứng kiến bọn đào trộm mộ và cảnh tượng hãi hùng - tên Joe lai giết bác sĩ Robinson. Sự kiện xảy ra đột ngột và hoàn toàn bất ngờ với cả người trong cuộc (bác sĩ Robinson, M. Potter) lẫn người ngoài cuộc (Tom, Huck). Sự kiện kịch tính này đã tạo bước phát triển mới cho truyện, làm thay đổi mối quan hệ giữa các nhân vật: ba kẻ đào trộm mộ cùng phe cánh, giờ một là nạn nhân (bác sĩ), một là thủ phạm giết người và một là đồng phạm; chúng không còn là một phe cùng chiến tuyến (đào trộm mộ) nữa mà trở thành hai phe: nạn nhân - sát nhân. Sự kiện rùng rợn này vô tình đã kéo theo hai đứa trẻ tình cờ chứng kiến vào cuộc, khiến chúng trở thành nhân chứng vụ án mạng. Tận mắt chứng kiến cảnh giết người, Tom và Huck quá sợ hãi, chúng bỏ chạy thục mạng khỏi nghĩa địa. Về tới rìa làng, khi tiếng tim còn đập thình thịch và sự sợ hãi dường như còn nguyên vẹn thì sự kiện nữa ập đến. Sự kiện này đã làm tăng thêm sự run sợ nhưng đồng thời cũng khơi dậy óc phiêu lưu ở Tom và Huck, với hình ảnh “một bóng người len lén bò ngang qua” và âm thanh “tiếng chó tru dài thê thảm”. Rất nhanh và quyết đoán, Tom và Huck quyết định rình xem âm thanh và hình ảnh ấy là gì? Và ngay khi phát hiện ra M. Potter thì tim hai đứa lặng đi. M. Potter đã làm chúng thất vọng vì đã quá sợ hãi với sự việc xảy ra ngoài nghĩa địa vừa rồi.

Nếu như sự kiện “phiêu lưu ngoài nghĩa địa” có hai sự việc xảy ra được miêu tả liên tiếp, dồn dập thì đến sự kiện “săn tìm kho báu”, mật độ sự

kiện đậm đặc hơn rất nhiều. Sự kiện trong “ngôi nhà có ma”, rồi “trục lũng Số Hai”, rồi câu chuyện “náo động trong đêm” và cả sự kiện làm “xôn xao thị trấn”..., những sự kiện trở nên tiếp dồn dập đan cài nhau ập đến.

Trong khoảng thời gian chưa đầy một ngày mà có tới hai sự kiện lớn: “câu chuyện náo động trong đêm” (tên Joe lai độc ác với ý định “rạch mắt, khía tai” trả thù bà Douglas) và “sự kiện làm xôn xao thị trấn” (Tom, Becky bị lạc trong hang) đã liên tiếp xảy ra, dồn dập và căng thẳng. Tốc độ dồn dập ấy đã gây nên hậu quả khôn lường đối với làng St. Petersburg nhỏ bé vốn quen sống giữa thanh bình. Cả thị trấn náo loạn. Nhịp trần thuật gấp gáp như muốn chuyển tải tốc độ dồn dập của những sự kiện, sự hồi hả của những bước chân ngăn chặn tội ác và tìm kiếm lũ trẻ đang bị lạc... Thời gian sự kiện diễn ra với một nhịp điệu nhanh, gấp gáp tạo thành dòng chảy liên tục cho các sự kiện, biến cố thể hiện rõ sự vận động và phát triển từng bước của sự kiện: khai đoạn, thắt nút, cao trào...

Từ những sự kiện còn ít lúc đầu tới sự kiện ngày càng dồn dập và đậm đặc đã tạo nên một quá trình phát triển ngày càng kịch tính cho truyện. Sự kiện ngày càng gấp gáp hơn, ly kỳ hơn... đưa cả nhân vật và độc giả đi từ cuộc phiêu lưu này tới cuộc phiêu lưu khác.

Sự kiện trong truyện của Mark Twain ngoài yếu tố kịch tính, còn luôn mang tính chất mới mẻ để tạo sự bất ngờ. Sự kiện A khác sự kiện B, khác sự kiện C... để rồi chuỗi sự kiện dồn dập luôn mới mẻ hấp dẫn lôi cuốn nhân vật phiêu lưu. Lối kết cấu bằng trình tự liên tiếp trước sau của các sự kiện này đã tạo nên sự cuốn hút độc giả qua từng chi tiết.

b) Sự kiện “kéo căng”, “nới lỏng”

Khảo sát hai tác phẩm *Tom Sawyer* và *Huck Finn*, chúng tôi thấy lẫn trong mật độ sự kiện đậm đặc là những sự kiện được “kéo căng”, “nới lỏng”. Ở cuộc phiêu lưu “Làm cướp trên đảo Jackson” trong *Tom Sawyer*, bên cạnh chuỗi sự kiện dồn dập (bỏ trốn, khám phá đảo hoang, trở về nhà trong đêm, trận bão khủng khiếp, xuất hiện ở nhà thờ trong lễ tang mình...), là những sự kiện cụ thể được miêu tả chi tiết, cặn kẽ (cảnh thiên nhiên trên hoang đảo, cảnh sinh hoạt ăn, uống, nô đùa của lũ trẻ khám phá hòn đảo...).

Sự kiện “kéo căng” không có nghĩa là sự kiện chậm chạp, mà “kéo căng” dường như để chuẩn bị cho một sự kiện kịch tính mới. Sự thanh bình kéo dài, kéo dài... chuẩn bị cho một sự kiện mạo hiểm mới ập đến. Người đọc không khỏi bàng hoàng về trận bão trong đêm, không khỏi bất ngờ khi lũ trẻ xuất hiện trong chính tang lễ của mình. Sự kiện được dàn trải ra trong một khoảng thời gian nhất định để tạo nên không khí yên tĩnh êm đềm, nhưng chính trong cái dàn trải, yên tĩnh ấy lại là bước chuẩn bị để sự kiện ly kỳ, bất ngờ ập đến.

Trở thành cướp là giấc mộng cháy bỏng của Tom, không chỉ trốn nhà ra đảo Jackson lập đảng cướp, mà Tom còn lập đảng cướp ngay cả trên cạn. “Lập đảng cướp” (trong *Huck Finn*) không dồn dập sự kiện như các cuộc phiêu lưu khác, nhưng cuộc phiêu lưu này cũng có sức hấp dẫn không kém bởi bút pháp trần thuật “kéo căng” sự kiện. Tác giả miêu tả thật tỉ mỉ từng chi tiết từ việc thành lập đảng cướp, cắt máu ăn thề đến việc bàn cãi về kế hoạch hoạt động....

Bên cạnh sự kiện dồn dập, “kéo căng”, Mark Twain còn kết hợp đan

xen sự kiện “nới lỏng”, ngắt quãng giữa chừng sự kiện A để chuyển sang sự kiện B, “nới lỏng” độ kịch tính của sự kiện, tạo nên sức hút lôi kéo trí tò mò của độc giả.

Trở lại với sự kiện xảy ra trong “ngôi nhà có ma”, khi bọn trộm mang hòm vàng bỏ đi, Tom và Huck quyết định theo dõi thì bỗng một ý nghĩ rùng rợn chợt đến với Tom “Trả thù ư? Nếu là trả thù chúng ta thì sao Huck? Trời ơi, đừng nói nữa! Huck kêu to, nó hầu như muốn ngắt xiu” Sự kiện được đẩy lên đỉnh điểm của sự căng thẳng hồi hộp, và chương XXIV dừng lại ở đây, sau những pha căng thẳng đến nghẹn tim người đọc, sự kiện được “tạm gác”, “treo lại” để chuyển sang chương khác. Đọc đến đây độc giả sẽ có những suy đoán, băn khoăn: liệu rằng dự đoán ở cuối chương của Tom có đúng sự thực hay không? Bọn trẻ có theo dõi được tên Joe và lấy được hòm vàng hay không? Chúng sẽ theo dõi và hành động như thế nào để có thể đối đầu được với những tên trộm thực sự nguy hiểm ấy?.

“Nới lỏng” sự kiện tạo nên sự cuốn hút riêng cho truyện phiêu lưu. Độc giả còn nhớ chương XXIX, sự kiện “Tom và Becky bị lạc trong hang sâu”, khi nỗi tuyệt vọng và sự hoang mang của Tom lên đến cực độ “... đói đến kiệt sức và đau đớn vì những điều báo trước về số phận sắp tới”. Chương XXIX khép lại ở đây, sự kiện “Tom và Becky bị lạc trong hang sâu” được “treo lại”, “gác lại” để chuyển sang chương XXX với sự kiện ở làng St.Petersburg đang đau buồn, tuyệt vọng. “Nới lỏng” sự kiện đôi khi còn là dừng nhịp, ngắt nhịp trần thuật ở những cao trào.

“Sự kiện đậm đặc” trong truyện của Mark Twain không chỉ là chuỗi sự kiện dồn dập mà còn là sự đan cài sự

kiện “kéo căng”, “nói lỏng”..., không chỉ lướt kể nhiều biến cố sự kiện dồn dập mà còn có những chương, đoạn dừng lại để mô tả cận kề tới từng thành tố nhỏ nhất, hay ngắt quãng những pha “cao trào”, sự kiện “treo lại”, “gác lại”... Những kỹ thuật trần thuật này được Mark Twain đan cài một cách khéo léo và nhuần nhuyễn đã tạo nên sức hấp dẫn độc đáo cho truyện phiêu lưu của ông.

2. Hành động phiêu lưu mạo hiểm

a) Hành động của nhân vật phiêu lưu hướng vào đối tượng tìm kiếm

Với bản tính hiếu kỳ sôi động, ham thích phiêu lưu mạo hiểm, nhân vật phiêu lưu trong truyện của Mark Twain luôn chủ động tìm kiếm những cuộc phiêu lưu chứa đựng nhiều bất ngờ, nguy hiểm. Những nhân vật này thường hành động hướng vào một đối tượng tìm kiếm cụ thể (hành động săn tìm kho báu, kẻ ác), hành động có tính mục đích rõ ràng.

Tính mục đích hành động của nhân vật phiêu lưu chính là ranh giới để phân biệt hành động với những hoạt động có tính vận động thuần túy của nhân vật. Trong truyện của Mark Twain, những hành động mạo hiểm của nhân vật phiêu lưu đều xuất phát từ “tính mục đích” này. Nửa đêm, Tom và Huck vác cuốc xẻng lên đồi đào vàng, rồi chúng lần đến ngôi nhà “có ma”, rồi “săn tìm Số Hai”, hay khi Huck và Jim leo lên tàu Walter Scott... tất cả mọi hành động đều có mục đích, xuất phát từ việc mong muốn “trở nên giàu có”. Đối tượng tìm kiếm lúc này vừa là cái đích, vừa là động lực thúc đẩy hành động.

Xuất phát từ “tính mục đích” ấy cho nên nhân vật trong truyện Mark Twain khi tham gia vào cuộc phiêu lưu bao giờ cũng ở thế chủ động.

Trong những cuộc phiêu lưu chủ động ấy, hành động của nhân vật phiêu lưu luôn có những khởi đầu khá êm đềm, hoặc chỉ là ở giai đoạn thử thách lòng can đảm. Khởi đầu cuộc phiêu lưu “săn tìm kho báu”, Tom và Huck vác cuốc xẻng đi đào vàng ở khu đồi vắng vẻ, tiếng chó sủa, tiếng cú kêu... ánh trăng thoáng ẩn thoáng hiện... vẫn chưa có sự kiện ly kỳ, rùng rợn gì xảy ra. Khởi đầu của cuộc thám hiểm trong hang sâu của Tom và Becky là những cảnh đẹp mê hồn như gọi mời, như hấp dẫn... Khi nhân vật phiêu lưu đã thực sự tham gia, nhập tâm vào cuộc phiêu lưu rồi thì cấp độ hành động mạo hiểm, kịch tính ngày càng tăng dần, tăng dần... Rồi khu đồi vắng, Tom và Huck lần đến “ngôi nhà có ma”... chúng “bò tới cửa chính” vừa bò vừa run, rồi chúng “khẽ bước vào” tìm đập thành thịch, khi quen dần và bớt sợ, chúng “bắt tay vào việc xem xét địa điểm một cách tỉ mỉ, chăm chú” rồi chúng trèo lên xem phía trên gác. Một loạt hành động diễn ra và cấp độ mạo hiểm tăng dần, đầu tiên là “bò” một cách run rẩy, “bước” một cách sợ sệt, rồi sau đấy là “xem xét tỉ mỉ”..., nhân vật phiêu lưu dần làm chủ hành động. “Ngôi nhà có ma” là một địa điểm vắng vẻ và rùng rợn, Tom và Huck rất sợ hãi khi đến ngôi nhà này, nhưng khi đã đến đây - khi đã vượt qua chặng thử thách đầu tiên về lòng can đảm - thì chúng lại hoàn toàn làm chủ, bắt đầu hành động kiếm tìm, hành động thám hiểm ngôi nhà một cách “tỉ mỉ”.

Độ mạo hiểm của hành động ngày càng tăng dần cùng những sự kiện ly kỳ xảy ra, cả nhân vật phiêu lưu lẫn độc giả vô cùng hồi hộp khi chúng kiến sự kiện bất ngờ, đầy kịch tính: Tom và Huck đang ở trên gác thì lão già Tây Ban Nha (chính là tên Joe lai)

và đồng bọn bước vào, khi tên trộm đang định bước lên cầu thang để lên gác xem có người không thì bỗng rung “rắc” cầu thang gãy..., nhân vật phiêu lưu và người đọc thót tim trước những tình huống thật nguy hiểm ấy.

Cuộc săn lùng hướng vào đối tượng tìm kiếm ngày càng căng thẳng và kịch tính, khi nhân vật phiêu lưu kiên quyết theo đuổi mục tiêu của mình. Mặc dù rất sợ tên Joe lai và đồng bọn, nhưng Tom và Huck vẫn quyết định bám theo chúng, để tìm cách lấy lại hòm vàng. Quyết tâm theo đuổi được thực hiện bằng việc ngay đêm hôm ấy Huck và Tom bắt tay vào cuộc truy tìm của mình. Quả thực “đối tượng tìm kiếm” đã trở thành cái đích, là động lực thúc đẩy nhân vật phiêu lưu lao vào cuộc khám phá bằng những hành động mạo hiểm.

Tuy nhiên, không phải lúc nào nhân vật phiêu lưu trong cuộc săn tìm cũng ở thế chủ động, cũng có lúc nhân vật rơi vào thế bị động. Từ kẻ săn đuổi kiếm tìm, nhân vật phiêu lưu phải bỏ chạy và trở thành kẻ bị rượt đuổi. Hơn một lần, Tom và Huck đã phải bỏ chạy khỏi nghĩa địa, bỏ chạy khỏi ngôi nhà “có ma”, chạy khỏi phòng trọ Số Hai, chạy khỏi tàu Walter Scott.

Nhưng nhìn chung, hành động của nhân vật phiêu lưu trong truyện của Mark Twain đa phần vẫn là ở thế chủ động và hành động hướng vào một đối tượng tìm kiếm cụ thể.

b) Hành động của nhân vật phiêu lưu và lực lượng ủng hộ chống lại lực cản

Hệ thống hành động kịch tính trong truyện phiêu lưu của Mark Twain về cơ bản được xây dựng trên nền xung đột gay gắt giữa cái thiện và cái ác. Cái ác càng lộ liễu, đi từ hành động độc ác này đến hành động nham hiểm khác, đã làm nảy sinh và thúc đẩy xung đột

càng phát triển, dồn nén căng thẳng buộc phải giải quyết.

Sự kiện tiếp diễn ngày càng gấp gáp, kịch tính: kể từ sau vụ án mạng ở nghĩa địa, tên Joe lai độc ác vẫn gây thêm những án mạng khác, trốn chạy nhưng vẫn nung nấu những hành động trả thù hèn hạ và man rợ bà goá Douglas. Tên Vua và Quận công không chỉ diễn thuyết, diễn kịch bịp bợm để kiếm tiền ở một thị trấn mà còn tái diễn ở nhiều nơi chúng đi qua và nhấn tâm lừa gạt cả những cô gái ngây thơ để cướp tài sản, thậm chí khi cùng quần tên Vua đã bán cả Jim để lấy tiền đánh bài...

Sự lộ liễu của cái ác đã đẩy nhân vật phiêu lưu rơi vào tình thế bất buộc phải hành động. Tom sau những đấu tranh, giằng co giữa sự sợ hãi và lòng chính nghĩa đã dũng cảm đứng ra tố cáo, vạch mặt tên giết người Joe lai. Huck trong quá trình dõi theo truy tìm kho báu đã phát hiện ra âm mưu nham hiểm và hèn hạ của tên Joe lai, cậu đã chạy báo cho cha con ông lão xứ Walse mang súng đến cứu bà Douglas. Hay cả sau này, Huck cũng dũng cảm tố cáo tội giả danh, vạch trần bộ mặt lưu manh của tên Vua và Quận công.

Hành động của nhân vật phiêu lưu chống lại lực cản, kẻ ác rất táo bạo, dứt khoát quyết liệt và mạnh mẽ. Bằng cách miêu tả hành động ở những “điểm nút” của cao trào xung đột, Mark Twain đã diễn tả được chiều sâu vừa tái hiện được quá trình vận động của tính cách. Tom và Huck bằng loạt hành động chống lại kẻ ác đã thể hiện tính cách hiệp sĩ sẵn sàng bảo vệ chính nghĩa. Và dấu hành động giải cứu của nhân vật phiêu lưu (khi Tom quyết định đến nhà thẩm phán, Huck gõ cửa nhà cha con ông lão xứ Walse) được quyết định trong giây lát, ngay tại thời

điểm kịch tính, song bao giờ người đọc cũng có cảm giác đó là sự phát triển tự nhiên tất yếu của tính cách trong hoàn cảnh cụ thể, chứ không hề là sự “thể hiện mình” kiểu anh hùng rơm của nhân vật phiêu lưu. Mark Twain đã đặt nhân vật phiêu lưu của mình vào trong những tình huống gay cấn và kịch tính để chính trong tình huống này nhân vật phiêu lưu bộc lộ lòng quả cảm, tinh thần chính nghĩa một cách rõ nhất, đúng như quan điểm của Hegel “hành động là cách tốt nhất để bộc lộ con người, bộc lộ tâm trạng và mục đích. Điều mà con người nhận thấy ở trong cơ sở sâu thẳm nhất của mình chỉ biểu lộ bằng hành động mà thôi”⁽⁵⁾.

Trong cuộc đấu tranh này, nhân vật phiêu lưu không hề đơn độc, bên cạnh lũ trẻ luôn có lực lượng ủng hộ. Lực lượng ủng hộ luôn là những người sáng suốt và dũng cảm. Họ sẵn sàng đứng ra bảo vệ chính nghĩa, sẵn sàng tiêu trừ cái ác, cha con ông lão xứ Walse khi nghe tin Huck báo đã lập tức vác súng đi ngay, không đắn đo nề hà hay có một chút gì đó do dự, chần chừ. Bác sĩ Robinson sau khi nghe tên Vua ra nói mấy tiếng Hy Lạp ngỡ ngàng đã biết chắc chúng là quân lừa đảo, bác sĩ đã làm âm ỉ lên và muốn đuổi những tên xỏ lá này đi. Lực lượng ủng hộ luôn là những người đồng hành cùng nhân vật phiêu lưu trên con đường diệt trừ cái ác.

Bên cạnh lực lượng ủng hộ nhân vật phiêu lưu chống lại kẻ ác, chúng ta còn thấy có lực lượng nữa, đấy là lực lượng trung gian. Họ là những người dân giản đơn, có những lúc họ ngờ nghệch cả tin và a dua, khi chưa nhận ra cái ác họ bao che cho nó, thậm chí còn đứng về phía nó: giam giữ và xa lánh M. Potter vô tội, khóc thương và quyên góp tiền cho tên Vua và Quận công một cách hoàn toàn tự

nguyện khi chúng bịa chúng là tướng cướp giải nghệ.... Nhưng khi nhận ra cái ác, cái xấu họ đứng về chính nghĩa, bảo vệ cái thiện, tiêu diệt cái ác, họ ném cà chua vào tên Vua và Quận công, trối gô chúng lại và trét hắc ín vào người chúng. Có thể nói họ phân biệt tốt xấu một cách phiến diện, song họ vẫn là những người yêu chuộng sự thanh bình và đứng về chính nghĩa.

Truyện phiêu lưu của Mark Twain thiên về sự kiện và hành động. *Tom Sawyer* và *Huck Finn* được tạo bởi một chuỗi “sự kiện đậm đặc”, xuyên suốt hai tác phẩm là những sự kiện tình tiết, biến cố ly kỳ được trần thuật bởi một ngòi bút độc đáo, có lúc dồn dập liên tiếp nhưng lại có lúc “kéo căng”, “nới lỏng” có lúc lướt kể nhiều sự kiện biến cố, song lại có lúc dừng lại mô tả cận kề chi tiết từng thành tố nhỏ nhất. Cùng với chuỗi sự kiện ly kỳ hấp dẫn ấy là hệ thống hành động phiêu lưu mạo hiểm đầy kịch tính của nhân vật. Hành động là phương tiện chính để nhân vật bộc lộ tính cách, những hành động phiêu lưu mạo hiểm chống lại kẻ ác cho ta thấy tính cách gan dạ dũng cảm của nhân vật phiêu lưu trong truyện của Mark Twain ■

Chú thích và tài liệu tham khảo:

1. M.H.Abrams, *A glossary of literature term*, Hartcourt Brace College Publisher, 1985, tr. 159.
2. G.N.Pospelov, *Dẫn luận nghiên cứu văn học*, NXB Giáo dục, 1998, tr. 58.
3. *Dictionnaire des litterature*, Larousse, Pari, 1985.
4. J.O.Y.Gasset, *Mấy ý nghĩ về tiểu thuyết*, Tạp chí VHNN số 2-1996, tr. 204.
5. Hegel, *Mỹ học*, NXB Văn học, H., tr. 365.
6. M.Bakhtin, *Lý luận và thi pháp tiểu thuyết*, NXB Hội nhà văn, H., 2003.
7. Lê Huy Bắc, *Văn học Mỹ*, NXB ĐHSP, Hà Nội, 2003.
8. Đặng Anh Đào, *Đổi mới nghệ thuật phương Tây hiện đại*, NXB Giáo dục, 2001.